

Checklist Duurzaam Inkopen

Van marktvraag tot contractborging. Zes fases en dertig concrete checkpunten, gebaseerd op Bob Willards Sustainable Procurement-model en de MVOI-aanpak van PIANOo.

6 fases

30 checkpunten

7 hulpmiddelen

15 minuten

Waarom deze checklist?

Duurzaam inkopen is een krachtige hefboom voor impact. In de praktijk blijft het resultaat vaak hangen bij een intentie. Leveranciers reageren op wat je vraagt, weegt en contracteert. Deze checklist helpt je van wens naar weging en van belofte naar borging.

01	Pre-procurement Marktvraag en behoefte
02	Specificeren Duurzame eisen
03	Selecteren Leveranciers beoordelen
04	Gunnen Weging en matrix
05	Contracteren Afspraken vastleggen
06	Borgen Monitoren en bijsturen

Pre-procurement - Marktvraag & behoeftebepaling

Bepaal of de inkoop nodig is en welke duurzame scope past.

☐

01. Vraag eerst: hebben we dit écht nodig?

Voer een nulmeting uit: is vervanging, reparatie of deeloplossing mogelijk? Pas de pre-procurement check toe voordat je een uitvraag start.

☐

02. Bepaal de duurzame scope

Welk thema staat centraal? CO2-reductie, circulariteit, sociale impact, biodiversiteit? Gebruik de prioriteitenkaart impact & beïnvloedbaarheid.

☐

03. Verken de markt

Welke duurzame alternatieven zijn beschikbaar? Voer een marktconsultatie uit. Laat leveranciers meedenken vóór de uitvraag, niet pas erna.

☐

04. Kies je route: publiek of bedrijf

Publiek: MVOI-thema's, aanbestedingsrecht, maatschappelijk doel. Bedrijf: ESG-doelen, Scope 3, waardeketenimpact. De bouwstenen zijn hetzelfde, de context verschilt.

☐

05. Stel het team samen

Inkoop, duurzaamheid, budgetverantwoordelijke en gebruiker: alle stemmen aan tafel vóór de specificaties worden geschreven.

Waarom dit eerst? De grootste fout is niet beginnen bij de vraag. Wie overslaat wat er echt nodig is, koopt of te veel of het verkeerde - en vergeet de duurzame kans.

Specificeren - Duurzame eisen & criteria

Formuleer meetbare, duurzame product- en diensts specificaties.

06. Formuleer minimumeisen (drempel)

Welke duurzaamheidseisen zijn niet-onderhandelbaar? Bijv. maximaal energieverbruik, minimale recyclebaarheid of gecertificeerde herkomst. Gebruik het criteriumcanvas.

07. Voeg gunningscriteria toe

Welke duurzaamheidskenmerken beloon je extra? Leveranciers reageren op wat punten oplevert - maak duurzaamheid een concurrentiefactor, niet alleen een drempel.

08. Gebruik Total Cost of Ownership (TCO)

Reken de volledige levenscyclus: aanschaf, energie, onderhoud, afdanking. De goedkoopste aanschaf is zelden de beste waarde. Gebruik het TCO-beslisblad.

09. Koppel aan strategische doelen

Hoe draagt deze inkoop bij aan jullie CO2-doelen, circulariteitsambitie of sociale agenda? Maak de koppeling expliciet in de uitvraag.

10. Check proportionaliteit

Zijn de eisen evenredig aan de omvang en waarde van de opdracht? Zeker bij publieke aanbestedingen: te zware eisen sluiten kleinere, duurzame leveranciers uit.

Let op: Een duurzaamheidswens zonder gewicht verandert niets. Eisen moeten meetbaar, verifieerbaar en - bij gunning - betekenisvol zijn.

Selecteren - Leveranciers beoordelen op duurzaamheid

Beoordeel de duurzaamheidskenmerken van leveranciers.

☐

11. Stel duurzame selectievragen

Vraag naar CO2-footprint, circulaire strategie, sociale ketenrisico's en relevante certificeringen. Gebruik de bewijsladder leveranciers om antwoorden te wegen.

☐

12. Beoordeel datakwaliteit

Hoe hard zijn de cijfers? Spend-based (schatting), average-data (sector), hybrid of supplier-specific (gemeten). Hoe hoger de datakwaliteit, hoe zwaarder de score.

☐

13. Check certificeringen

Zijn ze extern getoetst? Een label is pas geloofwaardig als het onafhankelijk wordt gecontroleerd. Weeg certificeringen met een vervaldatum.

☐

14. Vraag naar reductieplannen

Niet alleen waar de leverancier nu staat, maar waar hij naartoe gaat. Een goed plan met ambitie telt zwaarder dan een statische meting. Gebruik template reductieplan.

☐

15. Voorkom greenwashing

Check of claims worden onderbouwd met data, audits of derde partijen. Een mooi verhaal zonder bewijs is geen duurzame prestatie.

☐

16. Maak een longlist & shortlist

Selecteer op basis van minimeisen, rangschik op duurzaamheidsscore. Neem niet alleen de goedkoopste, maar de beste combinatie van prijs en impact.

Belangrijk: Vraag niet alleen naar huidige prestaties, maar ook naar ambitie en verbeterplan. Dat scheidt echte koplopers van achterblijvers.

Gunnen - Betekenisvolle weging & gunningsmatrix

Laat duurzaamheid zwaar genoeg meewegen om gedrag te beïnvloeden.

17. Bepaal het wegingpercentage

Duurzaamheid moet 20-40% van de totale punten bepalen om leveranciers echt in beweging te krijgen. Lager dan 10% werkt niet - dan wint de laagste prijs altijd.

18. Maak de gunningsmatrix

Verdeel punten over prijs, kwaliteit en duurzaamheid. Gebruik de gunningsmatrix & gevoeligheidsanalyse om te testen of de weging de uitslag kan beïnvloeden.

19. Voer een gevoeligheidsanalyse uit

Wat gebeurt er als een leverancier slecht scoort op duurzaamheid? Kan hij dan nog winnen? Zo ja - dan is de weging niet betekenisvol genoeg.

20. Combineer prijs en waarde

Best Value = prijs + kwaliteit + duurzaamheid. Laat zien dat duurzaamheid geen extra kostenpost is, maar onderdeel van de beste totaalwaarde.

21. Documenteer en motiveer

Leg vast waarom de gunning op duurzaamheid is gebaseerd. Bij publieke aanbestedingen is transparantie niet alleen goed - het is verplicht.

Hard geleerde les: Een weging van 5-10% verandert het gedrag van leveranciers niet. De sweet spot ligt tussen 20% en 40%. Dat is geen dogma, maar ervaring uit honderden aanbestedingen wereldwijd.

Contracteren - Toezeggingen naar toetsbare afspraken

Zet beloftes om in juridisch houdbare, meetbare contractvoorwaarden.

22. Vertaal gunningsbeloftes naar contractvoorwaarden

Wat in de offerte is toegezegd, moet in het contract worden geborgd. Geen vrijblijvende intenties, maar harde afspraken. Gebruik de contractborgingsmatrix.

23. Neem KPI's op voor duurzaamheid

Stel meetbare duurzaamheidsindicatoren vast: CO2-reductie (%), afvalreductie (kg), recyclepercentage (%), sociale rapportage. Koppel er een rapportagefrequentie aan.

24. Regel sancties & bonussen

Wat gebeurt er als een leverancier zijn duurzaamheids-KPI's niet haalt? Denk aan een boeteclausule. En omgekeerd: beloon als doelen worden overtroffen.

25. Spreek audits en verificatie af

Laat duurzaamheidsclaims extern toetsen. Spreek jaarlijkse audits of steekproeven af. Vertrouwen is goed, controle is beter - zeker in contracten.

26. Regel samenwerking en verbetering

Neem een periodiek verbeteroverleg op. Duurzaamheid is geen statisch punt, maar een gezamenlijke reis. Maak afspraken over jaarlijkse aanscherping.

Gouden regel: Alles wat in de gunningsfase is beloofd, moet in de contractfase worden geborgd. Als het niet in het contract staat, bestaat het niet.

Borgen - Monitoren, rapporteren & bijsturen

Zorg dat duurzaamheid geen eenmalige belofte blijft, maar structureel wordt geborgd.

27. Monitor contract-KPI's

Zet een periodieke monitoringscyclus op: maandelijks of kwartaal. Verzamel data van leveranciers, toets aan de afgesproken KPI's en rapporteer terug. Gebruik het duurzaam-inkoopcanvas.

28. Houd voortgangsgesprekken

Duurzaamheid is geen afvinklijstje. Spreek vaste evaluatiemomenten met de leverancier om resultaten te bespreken en bij te sturen waar nodig.

29. Rapporteer intern en extern

Deel resultaten met het inkoopteam, directie en - waar relevant - publiek. Transparantie versterkt de geloofwaardigheid van jullie duurzaamheidsaanpak.

30. Evalueer en scherp aan

Na afloop van de contractperiode: wat werkte? Wat kan beter? Gebruik de lessen voor de volgende inkoop. Borging is geen eindpunt, maar een leercirkel.

Onthoud: Een duurzaam contract zonder monitoring is een dode letter. De echte impact ontstaat in de uitvoering - niet in de ondertekening.

Van checklist naar praktijk

Deze checklist hoort bij de e-learning Duurzaam Inkopen van FutureFit Collab. De cursus helpt je om de zes fases toe te passen op een eigen inkoopopgave, met routes voor MVOI en Scope 3.

futurefitcollab.org/nl/cursus-duurzaam-inkopen/